

УДК 330.342

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

О. І. Савченко, Т. О. Погорелова

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

e-mail: savchenko.khpi@gmail.com

Стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів є одним із центральних питань реформування української державності. У зв'язку з цим набуває особливої актуальності розробка програм регіонального розвитку як комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на досягнення визначених цілей регіонального розвитку.

В умовах євроінтеграції України та соціально-економічної кризи, яка охопила національну економіку, питання регіонального розвитку перебувають в центрі уваги вчених-юристів, економістів, соціологів, фахівців з державного управління.

Державна регіональна політика реалізується шляхом виконання конкретних заходів регіональних стратегій розвитку, прикладом яких може бути Стратегія розвитку Харківської області, яка передбачає організаційні заходи з ефективного управління місцевим розвитком з підвищення конкурентоспроможності та зростання виробничого потенціалу регіону, фінансового забезпечення Стратегії та зменшення територіальних диспропорцій в розвитку окремих територій області.

До обласної державної адміністрації надійшло близько 607 пропозицій щодо проектів регіонального розвитку, які були згруповані у три тематичні програми, що відповідають стратегічним цілям Стратегії: конкурентоспроможність та зростання валового регіонального продукту; зменшення територіальних диспропорцій у якості життя та поліцентричний розвиток; ефективне управління місцевим розвитком.

Реалізація Програми «Конкурентоспроможність та зростання ВРП» має на меті забезпечити підвищення конкурентоспроможності регіону і зросту валового регіонального продукту Харківської області за рахунок забезпечення енергоресурсоефективності та незалежності регіону; диверсифікації зовнішніх ринків та географії інвестицій; трансформації вищої освіти і науки у сектор економіки, який би був драйвером її розвитку; створення системи маркетингового просування регіону, яка б дозволила стати йому столицею ІТ-аутсорсингу в Україні; розвитку внутрішньо обласного туризму для створення нових робочих місць і розширення дохідної бази місцевих бюджетів; розвитку ланцюгів додавання вартості малих і середніх агровиробників; збереження та відтворення потенціалу родючості ґрунтів.

Конкурентоспроможність окремих територій регіону безпосередньо впливає на зменшення територіальних диспропорцій у якості життя та поліцентричний розвиток.

Культурна спадщина Харкова та області є важливим економічним ресурсом, який має забезпечувати умови для розвитку туризму, залучаючи і утримуючи молодих працездатних людей, створюючи відповідну атмосферу для підприємництва, комфортного проживання та належного відтворення сил у мешканців та гостей.

Програма спрямована на підвищення конкурентоспроможності регіону, реалізацію потенціалу Харківщини, як національного центру виробництва енергоефективного обладнання, залучення інвестицій у економіку області, усунення дисбалансів в енергетичній та інженерній інфраструктурі, прискорений розвиток секторів АПК, розвиток сервісної і студентської інфраструктури, створення нових взаємопідтримуючих ефектів галузевої кооперації та зниження депресивності периферійних районів області.

Реалізація Програми «Зменшення територіальних диспропорцій у якості життя та поліцентричний розвиток» має на меті забезпечити поступові зміни механізму співробітництва територіальних громад, зменшити диспропорції у економічному розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць області, забезпечити принципи узгодженого розвитку урбанізованих зон.

Харківська область входить до числа регіонів з найбільш високою якістю життя в Україні, має найвищий рівень демографічного потенціалу. Національне лідерство у галузі вищої освіти обумовлює міграційну привабливість регіону для молоді. Посідаючи перше місце серед областей України за питомою вагою людей з вищою освітою, регіон характеризується високою якістю людського капіталу.

Харківська область входить до десятки найбільших студентських центрів Європи та є одним з лідерів освітнього ринку України. У Харкові зосереджені провідні вищі навчальні заклади та наукові інститути, що створює сприятливі умови для подальшого закріплення в ніші «національної кузні кадрів», формування системи комерціалізації знань, нарощування експорту освітніх послуг і послуг в галузі науково-дослідних розробок.

Проблема конкурентоспроможності вищої освіти, ефективності її функціонування та підготовка випускників вищих навчальних закладів відповідно до поточних та майбутніх потреб ринку є одними з ключових питань стратегії соціально-економічного розвитку в країнах ЄС.

Реалізація Програми «Ефективне управління місцевим розвитком» орієнтована на пошук приватних вітчизняних та закордонних підприємств для формування партнерства; створення суспільно-приватних партнерств для реалізації конкретних проектів; інформаційну підтримку розвитку суспільно-

приватного партнерства; формування консультаційних органів за певними видами діяльності.

Визначальним чинником зростання ефективності системи управління є підвищення конкурентоспроможності регіону за рахунок розробки і запровадження в діяльність органів влади Харківської області системи моніторингу конкурентоспроможності регіону та його територій; встановлення зв'язку між метою розвитку районів - досягнення високого рівня життя та сталого добробуту населення - та показниками і чинниками конкурентоспроможності.

УДК 330.34:332.14

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ І КЛАСИФІКАЦІЯ ЧИННИКІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

І. З. Савчин

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: savshin.i@gmail.com*

Розвиток регіонів відображається у різних проявах процесів господарювання і зумовлений різними чинниками [1, с.101]. Ідентифікація таких чинників визначається очікуваними результатами дослідження. На основі досліджених наукових джерел та аналізування існуючих типологій чинників розвитку регіонів рекомендуємо усі чинники розвитку регіонів класифікувати на такі групи: 1) історичні; 2) політичні; 3) соціальні; 4) економічні.

До політичних чинників належать: політичний устрій країни і рівень автономії її регіонів, а також тип регіональних органів управління і сфера їхньої компетенції, можливості політичних партій і політичних організацій (способи їхнього використання влади та рівень їхнього сприйняття суспільством).

Група економічних чинників об'єднує сукупність явищ, пов'язаних з функціонуванням регіональної економіки, ринку товарів і послуг, ринку праці та їхні відносини з зовнішнім середовищем. До економічних чинників належать величина регіонального ринку продукції, зовнішньоекономічні зв'язки (експорт та імпорт продукції), зміни на регіональному ринку праці, динаміка регіонального попиту і зміни в його структурі, зміни доходів населення, підприємств і органів місцевого самоврядування регіону, приплив вітчизняних та зарубіжних інвестицій, підвищення рівня підприємництва та інноваційної діяльності. Ці чинники, за умови позитивних змін (наприклад, підвищення рівня управління), стимулюють розвиток економіки регіону, збільшуючи його внесок на національному рівні. Однак, їхні негативні зміни (наприклад, зниження динаміки попиту в регіоні або негативні зміни в його структурі) набувають характер бар'єрів на шляху розвитку регіону.